

Õiguskantsler

Teie 29.10.2020 nr

Meie 22.01.2021 nr 6-1/201925/2100443

Põhikooli eesti keele kui teise keele lõpueksami tegemise nõue

Lugupeetud []

Palusite õiguskantsleri seisukohta, kas kool võib nõuda 9. klassi õpilaselt eesti keele eksami sooritamist, kuigi õpilane on õppeaasta alguses juba teinud eesti keele B1-taseme eksami.

Mõistan, et võib tunduda tarbetu nõuda põhikooli lõpus eesti keele teise keelena lõpueksami tegemist, kui õpilane on alles õppeaasta alguses sooritanud täiskasvanutele mõeldud eesti keele B1-taseme eksami. Analüüsinud õigusakte, leian siiski, et see nõue on põhjendatud ja kooskõlas põhiseaduse §-st 14 tuleneva õigusega heale haldusele. Põhjus on selles, et eesti keele teise keelena lõpueksami eesmärk on hinnata, kuidas põhikooli lõpetaja on omandanud põhikooli õppekava. Täiskasvanute B-taseme eksam sellist eesmärki ei sea, sest tasemeeksameid ei tehta kindla õppematerjali või ainekava omandamise kontrollimiseks. Muu hulgas hinnatakse põhikooli lõpueksamil grammatika tundmist eraldi eksami osana ning seetõttu koosneb põhikooli lõpueksam viiest osast, mitte neljast osast nagu tasemeksam.

Seadus näeb ette, et koolis või klassis, kus õppekeel ei ole eesti keel, on eesti keele õpe 1. klassist alates kohustuslik. Kool peab niisuguses koolis või klassis korraldama eesti keele õppe sellisel tasemel, mis võimaldaks põhikooli lõpetajatel jätkata õpinguid eesti õppekeelega õppeasutuses (põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ([PGS](#)) § 21 lg 4). Põhikooli riikliku õppekava [lisast 2 „Ainevaldkond „Võõrkeeled““](#) nähtub, et põhikooli lõpus peetakse heaks B1.2-taseme eesti keele oskuse saavutamist. Siiski on põhikoolis eesti keele teise keelena õppimise eesmärk püüelda B2-taseme poole, kuna see annab hea aluse õpingute jätkamiseks eestikeelses gümnaasiumis (p-d 2.3.2; 2.3.5.1).

Põhikooli lõpetamiseks tuleb teha eksamid, sh eksam eesti keeles või eesti keeles teise keelena ([PGS](#) § 30 lg 3 p 1). [Põhikooli riikliku õppekava](#) järgi lõpetab põhikooli õpilane, kes on mh sooritanud eesti keele eksami vähemalt rahuldava tulemusega (§ 23 lg 1). Õpilane, kelle õppekeel ei ole eesti keel, võib eesti keele eksami asemel teha eesti keele teise keelena ühtsete ülesannetega lõpueksami, mis on ühitatud B1- või B2-taseme eksamiga (§ 23 lg 1¹). See tähendab, et tegu pole sama eksamiga, mida tehakse keeleseaduse alusel, vaid et kaks eksamit on kokku pandud (ühte sobitatud). Eksami põhieesmärk on kontrollida õppekava omandamist nii

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

nagu teistel lõpueksamitel¹. Lisaks sellele määratakse aga eksamitulemuse põhjal keeleoskuse tase.

Põhikooliõpilane (7.–9. klass) saab tõesti registreeruda ka täiskasvanutele mõeldud eesti keele tasemeeksamile. Selline võimalus on mõeldud juhuks, kui ta taotleb Eesti kodakondsust (selleks peab olema 15-aastane) või kui ta soovib töökohal keeleoskust tõendada. Selle kohta on riik [andnud ka selgituse](#). Tasemeeksamite sooritamine ei sõltu sellest, kas ja kuidas eksaminand on keelt õppinud, vaid sellest, kuidas ta saab hakkama ettetulevates keelekasutuse olukordades.

Kui õpilane on varem teinud B1-taseme eksami, antakse talle võimalus (see ei ole kohustus) teha põhikooli lõpueksam ühitatud eesti keele B2-taseme eksamiga. Nimelt saab põhikooli eesti keele kui teise keele B2-taseme eksamiga ühitatud lõpueksamile registreeruda õpilane, kes on saanud eesti keele B1-taseme tunnistuse ja kes on testide andmekogus edukalt sooritanud B2-taset hindava eeltesti (lõpueksamite määruse § 11 lg 1²). Seega saab B2-taseme eksamile juhul, kui eeltesti tulemus on olnud positiivne. Haridus- ja Noorteameti hinnangul on B2-taseme põhikooli lõpueksami ebaõnnestumise tõenäosus üsna väike, kui õpilane on saanud täiskasvanute B1-taseme eksamil 95 punkti. Eeltestile registreerimise ja testi toimumise aegade kohta leiab infot [Haridus- ja Noorteameti veebilehelt](#).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks (avaldaja andmeteta): Haridus- ja Teadusministeerium, Haridus- ja Noorteamet

Kärt Muller 693 8418
Kart.Muller@oiguskantsler.ee

¹ Põhikooli lõpueksamitel hinnatakse, kas õpilane on omandanud riiklike õppekavade või õpilase õppe aluseks oleva õppekava üldpädevused, valdkonnapädevused, läbivad teemad ja III kooliastme õpitulemused (vt haridus- ja teadusministri 15.12.2015 [määruse](#) nr 54 § 9 lg 1).